

Vieša sprendimų paieška

Greita paieška Detali paieška Pagalba

Pavadinimas: [2017-06-15][nuasmeninta nutartis byloje][3K-3-267-611-2017].docx**Bylos nr.:** 3K-3-267-611/2017**Bylos rūšis:** civilinė byla**Teismas:** Lietuvos Aukščiausiasis Teismas**Raktiniai žodžiai:****Teisiniai terminai:****Šalys:**

Vardas/Pavardė/Pavadinimas	Kodas	Byloje kaip
AAB "Minsko traktorių gamykla"	100316761	atsakovas
Suraleb Inc.	0000000	Ieškovas

Kategorijos:

CIVILINIS PROCESAS

Ne Europos Sąjungos teismų sprendimų pripažinimas ir vykdymas

Tarptautinis civilinis procesas

Užsienio teismų ir arbitražų sprendimų pripažinimas ir leidimas vykdyti

10. BYLOS SU TARPTAUTINIU ELEMENTU

10.5. Bylos, kuriose sprendta dėl užsienio valstybių teismų (arbitražų) sprendimų pripažinimo ir vykdymo

Civilinė byla Nr. 3K-3-267-611/2017
Teismo proceso Nr. 2-60-3-00033-2016-6
Procesinio sprendimo kategorijos: 3.6.5; 3.6.6
(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS**N U T A R T I S**

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2017 m. birželio 15 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Sigito Gurevičiaus, Janinos Januškienės (kolegijos pirmininkė) ir Andžej Maciejevski (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjo „Suraleb, INC.“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 15 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo „Suraleb, INC.“ prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikos teritorijoje Stokholmo arbitražo 2006 m. gegužės 31 d. sprendimą ir Jungtinių Amerikos Valstijų Ilinojaus valstijos Šiaurės apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimą, suinteresuotas asmuo – atviroji akcinė bendrovė Minsko traktorių gamykla (reorganizuotas gamybinis susivienijimas Minsko traktorių gamykla).

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių užsienio teismų (arbitražų) sprendimų pripažinimą ir leidimą vykdyti, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjas prašė pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikos teritorijoje Švedijos Stokholmo arbitražo 2006 m. gegužės 31 d. sprendimą (toliau – ir arbitražo sprendimas) bei Jungtinių Amerikos Valstijų Iliojaus valstijos Šiaurės apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimą (toliau – ir JAV teismo arba užsienio teismo sprendimas), taip pat pagal pripažintus ir leistus vykdyti Lietuvos Respublikoje arbitražo teismo ir JAV teismo sprendimus išduoti vykdomąjį raštą dėl 2 833 295,49 Eur ir 8,25 proc. metinių palūkanų, jas skaičiuojant nuo 1 683 629,89 Eur sumos už laikotarpį nuo 2006 m. birželio 1 d. iki užsienio arbitražo sprendimo įvykdymo.
3. Pareiškėjas nurodė, kad jis ir suinteresuotas asmuo 2000 m. balandžio 28 d. sudarė sutartį Nr. 213/-06/10. Pagal šią sutartį pareiškėjas teikė suinteresuotam asmeniui skolų išieškojimo paslaugas iš JAV ir Kanadoje esančių suinteresuoto asmens debitorių. Suinteresuotam asmeniui nesumokėjus už suteiktas paslaugas ir pareiškėjui kreipusis į Stokholmo arbitražo teismą, 2006 m. gegužės 31 d. sprendimu nuspręsta: 1) suinteresuotas asmuo sumoka pareiškėjui 2 166 555 JAV dolerių sumą už suinteresuotam asmeniui išieškotą turtą; 2) pareiškėjas perduoda suinteresuotam asmeniui išieškotą turtą, nes už šį turtą sumokama 2 166 555 JAV dolerių; 3) suinteresuotas asmuo įpareigojamas sumokėti pareiškėjui 5 proc. dydžio metines palūkanas nuo priteistos 2 166 555 JAV dolerių sumos už laikotarpį nuo 2003 m. balandžio 13 d. iki šio sprendimo datos; 4) suinteresuotas asmuo įpareigojamas sumokėti pareiškėjui 987 224,61 JAV dolerio kaip šio arbitražo teisinių išlaidų kompensaciją; 5) suinteresuotas asmuo įpareigojamas sumokėti pareiškėjui 1 203 761 Švedijos kroną arbitravimo išlaidų; 6) pareiškėjas įgyja teisę reikalauti palūkanų už laikotarpį po šio sprendimo pagal taikytinas taisykles; 7) arbitravimo išlaidos ir atsakomybė už jas nurodyta sprendimo 6.6 punkte; 8) kiti reikalavimai atmetami.
4. Šalys, sudarydamos sutartį Nr. 213/-06/10, buvo veiksnios, sutartis galiojo ginčą nagrinėjant arbitraže. Suinteresuotas asmuo buvo tinkamai informuotas apie ginčo nagrinėjimą arbitražo teisme, buvo tinkamai atstovaujamas ir dalyvavo procese. Arbitražo teisme nagrinėto ginčo esmė patenka į arbitražinio reguliavimo sritį, sprendime nėra nuostatų, kurios nepatektų į arbitražinį susitarimą; arbitražo sudėtis ir procesas atitiko tiek šalių susitarimus, tiek šalies, kurioje vyko arbitražo procesas, įstatymus. Arbitražo sprendimas yra galutinis, jo vykdymas nėra panaikintas ar sustabdytas. Arbitražinio ginčo objektas gali būti arbitražinio nagrinėjimo dalykas Lietuvos Respublikoje; arbitražo sprendimo pripažinimas ir vykdymas neprieštarauja Lietuvos Respublikos viešajai tvarkai.
5. Arbitražo teismo sprendimą suinteresuotas asmuo įvykdė tik iš dalies – dėl 100 000 JAV dolerių, todėl pareiškėjas kreipėsi į Jungtinių Amerikos Valstijų teismą dėl šio sprendimo pripažinimo. Jungtinių Amerikos Valstijų Iliojaus valstijos Šiaurės apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimu arbitražo teismo sprendimas pripažintas, taip pat pareiškėjui iš suinteresuoto asmens priteista 88 777,97 JAV dolerio išankstinių palūkanų. Suinteresuotas asmuo apie šį procesą buvo informuotas.
6. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad neturi galimybės įvykdyti minėtų sprendimų nei ieškovo (pareiškėjo), nei atsakovo (suinteresuoto asmens) buveinių vietų šalyse, o į Lietuvos apeliacinį teismą su prašymu kreipėsi sužinojęs apie suinteresuoto asmens turimą turtą (turtines teises) ir vykdomą veiklą Lietuvos Respublikoje. Pareiškėjas teigia, kad prašomi pripažinti arbitražo teismo ir JAV apygardos teismo sprendimai yra galutiniai ir galiojantys.

II. Apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo esmė

7. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2016 m. gruodžio 15 d. nutartimi netenkino pareiškėjo „Suraleb, INC.“ prašymo dėl Stokholmo arbitražo 2006 m. gegužės 31 d. sprendimo

ir Jungtinių Amerikos Valstijų Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje.

8. Kolegija, remdamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 811¹, 812 straipsnių nuostatomis, įvertinusi suinteresuoto asmens prašymus bylą nagrinėti žodinio proceso tvarka, šalių pateiktus procesinius dokumentus, nenustatė aplinkybių, kurios sudarytų pagrindą nukrypti nuo bendrosios taisyklės ir šią bylą nagrinėti ne rašytinio, o žodinio proceso tvarka.
9. Įvertinusi 1958 m. Niujorko konvencijos dėl užsienio teismų ir arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo (toliau – ir Niujorko konvencija), Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo (toliau – ir KAI) 51 straipsnio 1, 4 dalių, CPK 809–815 straipsnių nuostatas, kolegija nurodė, kad tiek nagrinėjant bylas dėl užsienio arbitražo sprendimo, tiek dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje tikrinama tik prašomų pripažinti ir leisti vykdyti sprendimų atitiktis teisės aktuose įtvirtintoms sąlygoms, tačiau draudžiama juos peržiūrėti iš esmės, t. y. netikrinamas tokio (-ių) sprendimo (-ų) teisėtumas ir pagrįstumas, o tik patikrinama, ar nėra teismo sprendimo (-ų) nepripažinimo pagrindų.
10. Kolegija, įvertinusi Niujorko konvencijos V straipsnio 1, 2 dalyse ir CPK 810 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sąlygas, kurioms (bent vienai iš jų) esant užsienio teismo sprendimą yra atsisakoma pripažinti, nustatė, kad ginčo objektas (prievolių pagal sutartį dėl atstovavimo išieškant skolas iš trečiųjų asmenų nevykdymas arba netinkamas vykdymas) pagal Lietuvos Respublikos įstatymus gali būti arbitražo nagrinėjimo dalykas.
11. Kolegija pažymėjo, kad vienas iš pagrindų, kai atsisakoma pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvoje užsienio arbitražo ar užsienio teismo sprendimą, – jų prieštaravimas viešajai tvarkai. Tačiau ne bet koks prieštaravimas imperatyviosioms Lietuvos Respublikos teisės normoms gali būti pakankamas pagrindas atsisakyti pripažinti užsienio arbitražo sprendimą. Viešosios tvarkos pažeidimu pripažįstami atvejai, kai nustatoma, kad užsienio arbitražo sprendimo pripažinimas ir vykdymas prieštarautų Konstitucijos įtvirtintiems pagrindiniams teisės principams ir moralės normoms, pripažįstamiems tarptautiniu mastu, taip pat kai arbitražo sprendimas ar arbitražinis susitarimas išgautas prievarta, apgaule ar grasinimu ir kt.
12. Spręsdama dėl suinteresuoto asmens argumentų, kad arbitražo teismo sprendimo pripažinimas ir leidimas vykdyti prieštarauja viešajai tvarkai, nes šio sprendimo procesinio vykdymo senaties terminas yra pasibaigęs, pagrįstumo, kolegija įvertino Niujorko konvencijos III straipsnio, CPK 773 straipsnio 2 dalies, 813 straipsnio 4 dalies nuostatas. Kolegija nurodė, kad nei normose, reglamentuojančiose užsienio teismų ir arbitražų sprendimų vykdymo ypatumus (CPK 773–779 straipsniai), nei normose, reguliuojančiose užsienio teismų (arbitražų) sprendimų pripažinimo (CPK 809–812 straipsniai) ir leidimo vykdyti tvarką (CPK 813–815 straipsniai), nereglamentuojami užsienio arbitražo ar užsienio teismo sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti terminai, todėl padarė išvadą, jog nagrinėjamu atveju reikšmingomis laikytinos bendrosios vykdymo veiksmų atlikimo taisyklės (CPK 3 straipsnio 6 dalis), įtvirtintos CPK 606, 646, 774 straipsniuose.
13. Kolegijos vertinimu, taikant CPK 606 straipsnio 2 dalį, kurioje nustatytas 5 metų terminas vykdomiesiems raštams pateikti vykdyti, svarbu atsižvelgti į pareiškėjo siekiamus tikslus ir nagrinėjamos bylos specifiką – užsienio valstybių teismų (arbitražų) sprendimų pripažinimas ir leidimas vykdyti nėra savitiksliis dalykas, juo siekiama suteikti teisinę galią sprendimui, priimtam ne teismo, priklausančio Lietuvos Respublikos jurisdikcijai. Tokio tikslo siekia ir pareiškėjas – realaus arbitražo sprendimo įvykdymo lūkesčio, todėl, kolegijos vertinimu, nagrinėjamu atveju pareiškėjo nurodyta aplinkybė, kad reikia atskirti užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo klausimą nuo jo vykdymo, šiuo atveju nėra teisiškai reikšminga. Savo esme galutinis arbitražo sprendimas turi būti vykdomas nuo jo priėmimo savanoriškai, tačiau kai viena iš šalių jo nevykdo, iškyla būtinybė tai padaryti priverstine tvarka. Nagrinėjamu atveju arbitražo sprendimas turėjo būti vykdomas nuo 2006 m. gegužės 31 d. Nors Lietuvos apeliaciniam teismui išnagrinėjus pareiškėjo prašymus dėl užsienio teismų (arbitražų) sprendimų, vykdomieji raštai yra išduodami teismo nutarties pagrindu, kuriuo pripažinta ir leista vykdyti užsienio teismo (arbitražo) sprendimus (CPK 774 straipsnis), tačiau pats savaime toks teismo procesinis sprendimas tik suteikia teisę Lietuvos Respublikos teritorijoje įgyvendinti, o šiuo atveju – priverstinai vykdyti – užsienio teismo sprendimu priteistas sumas iš suinteresuoto asmens, t. y. užsienio teismo (arbitražo) sprendimui suteikia teisinę galią, o realiai yra vykdomi pripažinti ir leisti vykdyti užsienio arbitražo (teismo) sprendimai. Kartu tai paneigia pareiškėjo

argumentus, kad CPK nustatytas terminas vykdomajam raštui išduoti ir pateikti vykdyti yra visiškai neaktualus sprendžiant užsienio arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti klausimus.

14. Remdamasi Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punktu, CPK 606 straipsnio 2 dalimi, 810 straipsnio 1 dalies 5 punktu, nustačiusi, kad prašomi pripažinti užsienio arbitražo ir teismo sprendimai yra priimti daugiau nei prieš 5 metus, kolegija padarė išvadą, kad tokių sprendimų pripažinimas ir leidimas vykdyti Lietuvos Respublikoje neatitiktų imperatyviųjų vykdymo procesą reglamentuojančių teisės normų, t. y. pažeistų viešąją tvarką.
15. Kolegija nesutiko su pareiškėjo argumentu, kad šiuo atveju turėtų būti taikomas ne 5, bet 10 metų terminas, nes vykdymo termino pakeitimas nustatytas tik 2011 m. birželio 21 d. įstatymu Nr. XI-1480 (įsigaliojo nuo 2011 m. spalio 1 d.), kai nuo arbitražo sprendimo priėmimo ir įsigaliojimo buvo praėję daugiau kaip 5 metai. Kolegija, remdamasi CPK 3 straipsnio 8 dalimi, nurodė, kad nauja proceso norma atitinkamai pakeičia teismo proceso dalyvių elgesį, nesvarbu, kada atsirado patys procesiniai teisiniai santykiai; procesiniai veiksmai, atliekami įsigaliojus įstatymui, turi atitikti naujo įstatymo reikalavimus, nesvarbu, ar jie atlikti ką tik, ar dar prieš įsigaliojant naujam įstatymui pradėtoje byloje.
16. Kolegija, įvertinusi nagrinėjant bylą nustatytas aplinkybes, nenustatė teisinio pagrindo atnaujinti pareiškėjui praleistą įstatymo nustatytą terminą (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.5 straipsnis, CPK 608 straipsnis).
17. Kolegijos vertinimu, šiuo konkrečiu atveju negali būti laikoma, kad galiojančios CPK 606 straipsnio 2 dalies normos taikymas pažeidžia (gali pažeisti) teisėtų lūkesčių ir (ar) teisinio tikrumo principus. Pareiškėjas į Lietuvos apeliacinį teismą su prašymu dėl užsienio arbitražo ir teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo kreipėsi 2016 m. birželio 3 d., t. y. jau galiojant naujai CPK redakcijai, įtvirtinusiai 5 metų terminą vykdomiesiems raštams pagal teismo sprendimus pateikti vykdyti. Paskutinis 100 000 JAV dolerių mokėjimas pareiškėjui atliktas 2011 m. liepos 25 d., kai Jungtinių Amerikos Valstijų Viskonsino valstijos Rytų apygardos Milvokio skyriaus teismas patvirtino jo naudai atliktą suinteresuoto asmens turto pardavimą, t. y. nuo to laiko užsienio arbitražo teismo sprendimas vykdomas nebuvo, tačiau su prašymu į Lietuvos apeliacinį teismą kreiptasi tik po beveik 5 metų, nuo suinteresuoto asmens filialo Lietuvoje įsteigimo – per vienerius metus, o nuo prašomų pripažinti sprendimų – beveik po 10 metų (prašymas su priedais paštui įteiktas 2016 m. gegužės 31 d., nors užsienio arbitražo sprendimas priimtas 2006 m. gegužės 31 d.). Kolegijos nuomone, toks laiko tarpas, atsižvelgiant į minėtas aplinkybes, leidžia daryti išvadą, kad pareiškėjas CPK 606 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą terminą praleido ne dėl teisinio reguliavimo pasikeitimo.
18. Pareiškėjui pripažįstant, kad teisinis suinteresuotumas kreiptis į Lietuvos apeliacinį teismą su prašymu pripažinti ir leisti vykdyti užsienio arbitražo (taip pat ir užsienio teismo) sprendimą atsirado iš esmės tada, kai suinteresuotas asmuo Lietuvoje įsteigė filialą (ėmė vykdyti ekonominę veiklą), t. y. 2015 m. liepos mėn., kai CPK jau galiojo 5 metų vykdomojo rašto pateikimo vykdyti terminas, nei nurodytos aplinkybės, nei tai, kad pareiškėjas – užsienio valstybės juridinis asmuo, kolegijos vertinimu, nesudaro pagrindo vadovautis CPK 608 straipsniu, taip pat taikyti CPK 607 straipsnį. Be to, JAV įvykdytas ir 2011 m. liepos 25 d. patvirtintas 100 000 JAV dolerių mokėjimas neturi įtakos aiškinant ir taikant nacionalinės teisės normas, reglamentuojančias termino vykdomajam dokumentui pateikti nutraukimą, ypač atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas tuo metu į Lietuvos apeliacinį teismą nebuvo kreipęsis ir, pagal jo procesiniuose dokumentuose dėstomą poziciją, dar neturėjo pagrindo (nežadėjo) kreiptis.
19. Kolegija sprendė, kad užsienio arbitražo ir užsienio teismo sprendimai negali būti pripažinti vykdytiniais Lietuvos Respublikoje, nes tai pažeistų imperatyvias CPK normas, reglamentuojančias vykdymo procesą, t. y. CPK 606 straipsnio 2 dalį. Kolegija pažymėjo, kad atsisakymas pripažinti ir leisti vykdyti minėtus sprendimus Lietuvoje nepaneigia pačių sprendimų ir pareiškėjo teisės bandyti juos įvykdyti kitose valstybėse.
20. Atsisakydama tenkinti pareiškėjo prašymą nurodytais motyvais, kolegija nepasisakė dėl kitų pareiškėjo argumentų ir šioje byloje kilusių klausimų, susijusių su arbitražo sprendime nustatytomis šalių teisėmis ir pareigomis, arbitražo sprendimo vykdytinumu ir vykdymo apimtimi, palūkanų pagrįstumu bei jų dydžiu ir kt.

21. Kolegija taip pat pažymėjo, kad prašomas pripažinti ir leisti vykdyti JAV teismo sprendimas apskritai negali būti laikomas pripažinimo objektu, nes juo nebuvo sprendžiamas šalių turtinis ir (ar) kitoks ginčas, o tik pripažintas ir leistas JAV teritorijoje vykdyti užsienio arbitražo sprendimas bei apskaičiuotos palūkanos už atitinkamą laikotarpį.
22. Konstatavusi, kad pagal prašomus pripažinti ir leisti vykdyti sprendimus negali būti išduodami vykdomieji raštai dėl to, jog jie negalės būti pateikti vykdyti suėjus CPK 606 straipsnio 2 dalyje nustatytam terminui, kurio atnaujinti nėra pagrindo, kolegija nevertino kitų šalių argumentų ir padarė išvadą, kad nėra tikslinga išreikalausiti suinteresuoto asmens prašomus įrodymus ir apklausti nurodomus liudytojus.
23. Remdamasi CK 1.2 straipsnio 1 dalimi, 1.137 straipsnio 3 dalimi, CPK 7 straipsnio 2 dalimi, 95 straipsniu, kolegija netenkinio pareiškėjo prašymo skirti suinteresuotam asmeniui baudą už piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

24. Kasaciniu skundu pareiškėjas prašo panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį ir priimti naują sprendimą – pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje *ad hoc* (esant konkrečiai situacijai, tik šiuo atveju, tik šį kartą) Stokholmo arbitražo 2006 m. gegužės 31 d. sprendimą ir Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės Jungtinių Valstijų apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimo dalį, kuria iš suinteresuoto asmens pareiškėjui priteistos palūkanos; atnaujinti CPK 606 straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą vykdomajam dokumentui pateikti vykdyti kaip praleistą dėl svarbių priežasčių; nesant galimybės priimti naujo sprendimo – perduoti bylą iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

1. Teismas, nustatęs, kad teisės normos, reglamentuojančios užsienio teismų (arbitražų) pripažinimo ir leidimo vykdyti tvarką, nenustato termino, per kurį asmuo turi kreiptis į teismą dėl tokio teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti, nepagrįstai, pažeisdamas CPK 3 straipsnio 7 dalį, 263 straipsnio 1 dalį, pagal analogiją taikė CPK 606 straipsnio 2 dalį ir joje įtvirtintą 5 metų terminą vykdomiesiems dokumentams pateikti vykdyti. Įstatymo leidėjas turi išimtinę teisę nustatyti užsienio teismų (arbitražų) sprendimų pripažinimo ir leidimo juos vykdyti Lietuvos Respublikoje tvarką. Šią savo teisę įstatymo leidėjas taip pat įgyvendina priimdamas įstatymus ir ratifikuodamas tarptautines sutartis. Įstatymo leidėjas CPK 809–815 straipsniuose neįtvirtino jokio termino ir jo praleidimo teisinių padarinių kaip pagrindo nepripažinti ir (ar) neleisti vykdyti užsienio teismo (arbitražo) sprendimo. Toks terminas nenustatytas nei Niujorko konvencijoje, nei 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo. Tik dviejose iš trylikos Lietuvos Respublikos su užsienio valstybėmis pasirašytose teisinio bendradarbiavimo komercinėse ir civilinėse bylose yra nustatytas terminas, kurį praleidus kitos šalies teismo sprendimas gali būti nepripažįstamas ir gali būti neleidžiama jo vykdyti. Toks teisinis reguliavimas leidžia tvirtinti, kad įstatymo leidėjas sąmoningai nenustatė terminų užsienio teismų (arbitražų) sprendimų pripažinimo ir leidimo juos vykdyti institutui, taip per ilgą laiką nuosekliai įgyvendindamas pasirinktą teisinį reglamentavimą. Šis įstatymo leidėjo apsisprendimas gali būti pakeistas tik pakeičiant įstatymą ar pasirašytą tarptautinę sutartį, o ne teismui taikant analogiją. Be to, tik pripažintas užsienio teismo (arbitražo) sprendimas sukelia teisinius padarinius Lietuvos Respublikoje, įgyja *res judicata* (teismo galutinai išspręstas klausimas) galią ir gali būti vykdomas (CPK 809–815 straipsniai). Teismo sprendimui, kuris nėra įgijęs *res judicata* galių, jokie nacionalinėje teisėje nustatyti terminai negali būti taikomi ir skaičiuojami.
2. Teismas, padaręs išvadą, kad pareiškėjas praleido įstatymo nustatytą terminą kreiptis į teismą dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo, nepagrįstai nenustatė pagrindo šį terminą atnaujinti. Pagal prašomų pripažinti sprendimų priėmimo metu galiojusią CPK 606 straipsnio 2 dalies redakciją vykdomasis raštas Lietuvos Respublikoje galėjo būti pateiktas vykdyti per dešimt

metų nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo. 2011 m. birželio 21 d. priimtu įstatymu Nr. XI-1480, įsigaliojusiu 2011 m. spalio 1 d., minėtas terminas buvo sutrumpintas nuo 10 iki 5 metų. Dėl pasikeitusio teisinio reglamentavimo 5 metų terminas arbitražo sprendimui vykdyti iš karto tapo pasibaigęs, o JAV teismo sprendimui vykdyti – besibaigiantis. Akivaizdu, kad, priešingai negu sprendė teismas, pasikeitęs teisinis reglamentavimas yra 5 metų termino praleidimo priežastis. Teismas, neatnaujinęs pareiškėjui minėto termino, pažeidė jo teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius bei nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-396-611/2015; 2016 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-93-684/2016; 2016 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-421-415/2016).

3. Teismas, pažeisdamas CPK 263 straipsnio 1 dalį, 606 straipsnio 2 dalį, 607 straipsnio 1 dalį, padarė teisiškai nepagrįstą išvadą, kad pareiškėjas dėl arbitražo ir užsienio teismo sprendimų pripažinimo į teismą kreipėsi praleidęs įstatymo nustatytą 5 metų terminą vykdomajam dokumentui pateikti vykdyti. Remiantis CPK 607 straipsnio 1 dalimi, minėtas terminas nutraukiamas pateikiant vykdomąjį dokumentą vykdyti, taip pat kai skolininkas iš dalies įvykdo sprendimą. Nagrinėjamu atveju pareiškėjas ėmėsi aktyvių veiksmų, kad būtų vykdomas arbitražo teismo sprendimas: JAV buvo parduotas suinteresuotam asmeniui priklausantis nekilnojamasis turtas; arbitražo sprendimas buvo pripažintas ir leistas vykdyti tiek JAV, tiek Kanadoje; Kanados Ontarijo provincijos Aukščiausiojo teisingumo teismo 2008 m. gruodžio 22 d. sprendimu pareiškėjui, kaip suinteresuoto asmens kreditoriui, buvo paskirstytos lėšos; JAV Viskonsino valstijos Rytų apygardos Milvokio skyriaus teismas 2011 m. lapkričio 7 d. priėmė sprendimą dėl varžytynių rezultatų išieškant iš suinteresuoto asmens skolą pareiškėjui; Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės Jungtinių Valstijų apygardos teismas 2014 m. sausio 21 d. sprendimu pratęsė JAV teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimo galiojimą. Šie faktai patvirtina, kad tiek arbitražo, tiek JAV teismo sprendimai yra pateikti vykdyti JAV ir Kanadoje. CPK 607 straipsnio 1 dalies norma dokumentų pateikimo vykdyti termino nesieja su Lietuvos Respublikos jurisdikcija, todėl senaties terminas vykdomajam dokumentui pateikti yra nutrauktas.
4. Teismui nepagrįstai konstatavus vykdymo procesinio termino praleidimą, dėl kitų pareiškėjo prašyme nurodytų argumentų ir pareikštų prašymų nebuvo pasisakyta, t. y. teismas pareiškėjo prašymo iš esmės nenagrinėjo. Tai prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išaiškinimams, kad vien formaliai teismo vykdomas teisingumas nėra tas teisingumas, kurį įtvirtina, saugo ir gina Lietuvos Respublikos Konstitucija (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas); kasacinio teismo išaiškinimams, kad vien tik proceso įstatyme nustatyto termino praleidimo pagrindu atsisakius tikrinti pateiktais rašytiniais įrodymais pagrįstus pareiškėjo argumentus, ir būtų pagrindas pripažinti, jog pareiškėjo teisės neginamos, formaliais procesinio pobūdžio argumentais atsisakoma net tikrinti jo nurodomą teisių pažeidimą, kas iš esmės yra prilyginama atsisakymui vykdyti teisingumą, kas, be kita ko, yra nesuderinama nei su civilinio proceso tikslais, nei su teisingumu, kaip konstitucine vertybe (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-139/2013).
5. Pažeisdamas CPK 263 straipsnio 1 dalies, 810 straipsnio 1 dalies nuostatas, teismas padarė teisiškai nepagrįstą išvadą, kad JAV teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimas negali būti laikomas pripažinimo objektu, nes juo nebuvo sprendžiamas šalių turtinis ir (ar) kitoks ginčas. Prašomu pripažinti JAV teismo sprendimu buvo ne tik JAV teritorijoje pripažintas ir leistas vykdyti arbitražo sprendimas, bet ir pareiškėjui priteistos palūkanos. Taip JAV teismas sukūrė teisinius padarinius ir nustatė suinteresuotam asmeniui pareigą sumokėti pareiškėjui sprendime nurodytą sumą. JAV ir Lietuvos Respublika nėra pasirašiusios tarptautinės sutarties dėl teisinės pagalbos teikimo komercinėse ir civilinėse bylose, todėl JAV teismo sprendimą gali būti atsisakoma pripažinti tik tuomet, jeigu yra bent viena iš CPK 810 straipsnio 1 dalies 1–6 punktuose nurodytų sąlygų, kurių sąrašas yra baigtinis. Nagrinėjamu atveju tokių aplinkybių nenustatyta, todėl teismas privalėjo pripažinti JAV teismo sprendimo dalį dėl palūkanų priteisimo.
6. Teismas, pažeisdamas Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punktą, padarė nepagrįstą išvadą, kad arbitražo ir JAV teismo sprendimų pripažinimas Lietuvos Respublikoje pažeis viešąją tvarką (CPK 606 straipsnio 2 dalis, 810 straipsnio 1 dalies 5 punktas). CPK 606 straipsnio 2 dalyje

įtvirtinto termino praleidimas negali būti pripažįstamas prieštaravimu tarptautinei viešajai tvarkai. Priešinga teismo išvada padaryta nukrypstant nuo kasacinio teismo praktikos, kurioje išaiškinta, kad sąvoka „viešoji tvarka“ tarptautinio arbitražo doktrinoje ir praktikoje aiškinama kaip tarptautinė viešoji tvarka, apimanti fundamentalius sąžiningo proceso principus, taip pat imperatyviasias teisės normas, įtvirtinančias pagrindinius ir visuotinai pripažintus teisės principus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-179/2006; 2007 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-132/2007; 2014 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-363/2014). Ne bet koks prieštaravimas imperatyviosioms Lietuvos Respublikos teisės normoms gali būti pakankamas pagrindas atsisakyti pripažinti užsienio arbitražo sprendimą. Viešosios tvarkos pažeidimu pripažįstami atvejai, kai nustatoma, kad užsienio arbitražo sprendimo pripažinimas ir vykdymas prieštarautų Konstitucijos įtvirtintiems pagrindiniams teisės principams ir moralės normoms, pripažįstamiems tarptautiniu mastu, taip pat kai arbitražo sprendimas ar arbitražinis susitarimas išgautas prievarta, apgaule ar grasinimu ir kt. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-443/2008 ir kt.).

7. Teismas nepagrįstai prašomų pripažinti sprendimų vykdytinumą siejo su CPK 606 straipsnio 2 dalyje nustatytu terminu, t. y. su sprendimų vykdymo vietos (Lietuvos Respublikos) teise. Tokia teismo išvada prieštarauja CPK 813 straipsniui ir padaryta nukrypstant nuo kasacinio teismo suformuotos šios teisės normos aiškinimo ir taikymo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-95-695/2016). Šalys sutartimi nustatė, kad jų santykiams taikoma JAV Viskonsino valstijos teisė, todėl tiek arbitražo, tiek JAV teismo sprendimo vykdytinumas vertintinas vadovaujantis JAV teise. Byloje esantis Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės Jungtinių Valstijų teismo 2014 m. sausio 21 d. sprendimas patvirtina, kad abu sprendimai šiuo metu yra vykdytini.
8. Priimant naują sprendimą, t. y. pripažinus ir leidus Lietuvos Respublikoje vykdyti arbitražo ir JAV teismo sprendimus, iš suinteresuoto asmens pagal JAV Viskonsino valstijos teisę, taikytiną šalių teisiniams santykiams, priteistinos 8,25 proc. dydžio metinės palūkanos už laikotarpį nuo 2006 m. birželio 1 d. iki arbitražo sprendimo įvykdymo.
25. Suinteresuotas asmuo atsiliepimu į kasacinį skundą prašo palikti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį nepakeistą, o skundą atmesti; tuo atveju, jeigu būtų nuspręsta skundžiamą nutartį panaikinti, grąžinti bylą iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 1. Teismas, remdamasis CPK 606 straipsnio 2 dalimi, teisėtai atsisakė pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje arbitražo ir JAV teismo sprendimus, nes nors vykdomieji raštai yra išduodami teismo nutarties pagrindu, kuria pripažinta ir leista vykdyti užsienio teismo (arbitražo) sprendimus (CPK 774 straipsnis), tačiau pats savaime toks teismo procesinis sprendimas tik suteikia teisę Lietuvos Respublikos teritorijoje įgyvendinti prašomą pripažinti teismo (arbitražo) sprendimą. O faktiškai priverstinai vykdomas būtent prašytas pripažinti užsienio teismo (arbitražo) sprendimas. Todėl būtent prašomo pripažinti ir leisti vykdyti užsienio teismo (arbitražo) sprendimo priėmimo data ir tokio sprendimo (kaip vykdytino dokumento) pateikimo pripažinti ir vykdyti terminas yra reikšmingas taikant procesines vykdymo taisykles Lietuvos Respublikos teritorijoje.
 2. Pareiškėjas nepagrįstai teigia, kad prašomi pripažinti ir leisti vykdyti sprendimai buvo priimti iki CPK 606 straipsnio 2 dalies pakeitimo, todėl turėjo būti taikomas ne 5, o 10 metų sprendimų vykdymo senaties terminas. Nagrinėjamu atveju, remiantis CPK 3 straipsnio 8 dalimi, taikomos CPK normos, kurios galioja procesinio veiksmo atlikimo ir vykdomojo dokumento pateikimo antstoliui priverstinai vykdyti metu. Dėl šios priežasties teismas pagrįstai vadovavosi būtent prašymo pateikimo metu (2016 m. gegužės 31 d.) galiojančia CPK 606 straipsnio 2 dalies nuostatų redakcija ir taikė jose įtvirtintą 5 metų senaties terminą.
 3. Teismas, įvertinęs pareiškėjo veiksmus vykdant arbitražo ir JAV teismo sprendimus, padarė teisėtą ir pagrįstą išvadą, kad CPK 606 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto termino praleidimas buvo nulemtas aplinkybių, nesusijusių su 2011 m. spalio 1 d. įsigaliojusi CPK 606 straipsnio 2 dalies nuostatų

pakeitimu. Dėl šios priežasties teismas pagrįstai nenustatė teisinio pagrindo atnaujinti pareiškėjui praleistą įstatymo nustatytą senaties terminą teismo sprendimui pateikti vykdyti.

4. Aplinkybė, kad pareiškėjas JAV priverstine tvarka realizavo suinteresuotam asmeniui pagal arbitražo sprendimą grąžintiną turtą, negali būti pripažįstama suinteresuoto asmens atliktu daliniu arbitražo sprendimo įvykdymu CPK 607 straipsnio nuostatų prasme, nes tokie priverstinio vykdymo veiksmai buvo atlikti kitoje užsienio valstybėje, kurioje netaikomos CPK nuostatos, ir toks suinteresuotam asmeniui perduotino turto pardavimas buvo atliktas be jo valios, jam neatliekant jokių veiksmų, kad įvykdytų arbitražo sprendimą dėl pareiškėjo nurodomos 100 000 JAV dolerių sumos. Dėl šių priežasčių pareiškėjo atveju negali būti taikomos arbitražo sprendimo vykdymo senaties termino sustabdymo (bei atnaujinimo) taisyklės, įtvirtintos CPK 607 straipsnyje.
5. JAV teismo sprendimas, kuriuo JAV teritorijoje pripažintas ir leistas vykdyti arbitražo sprendimas, negali būti teismo sprendimų pripažinimo objektas pagal CPK 809 ir 810 straipsnius, todėl teismas pagrįstai ir teisėtai atsisakė pripažinti ir neleido vykdyti Lietuvos Respublikoje šio teismo sprendimo.
6. Remiantis Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punktu, KAĮ 58 straipsnio 1 dalimi, CPK 810 straipsnio 1 dalies 5 punktu, Lietuvos Respublikos viešoji tvarka apima ir procesinių taisyklių, reguliuojančių teismo bei arbitražo institucijų sprendimų vykdymo Lietuvos Respublikoje senaties institutą, taikymą. Nors atskirai CPK nuostatos nereglamentuoja užsienio arbitražo institucijų sprendimų pateikimo vykdyti senaties termino, tokiam vykdymo procesui Lietuvos Respublikoje turi būti taikomos CPK nuostatos, bendrai reguliuojančios vykdomųjų dokumentų pateikimą vykdyti.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl užsienio arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje

26. CPK 809 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad užsienio arbitražų sprendimai Lietuvos Respublikos teritorijoje gali būti vykdomi tik po to, kai juos pripažįsta valstybės įgaliota teisminė institucija. Vadovaujantis CPK 810 straipsnio 6 dalimi, užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo sąlygas nustato 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei Komercinio arbitražo įstatymas. KAĮ 51 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad arbitražo sprendimas, priimtas bet kurioje valstybėje – 1958 m. Niujorko konvencijos dalyvėje, Lietuvos Respublikoje pripažįstamas ir vykdomas pagal šio straipsnio ir 1958 m. Niujorko konvencijos nuostatas (1 dalis).
27. Valstybės, prisijungdamos prie 1958 m. Niujorko konvencijos, be kita ko, įsipareigojo gerbti šalių sudaromus arbitražinius susitarimus (1958 m. Niujorko konvencijos II straipsnis) bei užsienio arbitražų priimamus sprendimus (1958 m. Niujorko konvencijos III–V straipsniai). Atsižvelgiant į priimtus tarptautinius įsipareigojimus, prie šios konvencijos prisijungusių valstybių teismai, pirma, jeigu jiems pateikiamas ieškinys klausimu, dėl kurio šalys yra sudariusios arbitražinį susitarimą, vienai iš pusių prašant, nukreipia šalis į arbitražą, antra, pripažįsta ir leidžia vykdyti arbitražo priimtus sprendimus konvencijoje išdėstytomis sąlygomis. Nuo šių įsipareigojimų gali būti nukrypstama tik tais atvejais, kai tai leidžia 1958 m. Niujorko konvencija – arbitražinis susitarimas gali būti nepripažįstamas, jeigu jis yra negaliojantis, neteko galios arba negali būti įvykdytas, o arbitražo sprendimas – tais atvejais, kai nustatomas ir pritaikomas vienas iš 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnyje įtvirtintų nepripažinimo

pagrindų. Šiose teisės normose įtvirtintos dvi reikšmingos taisyklės – tiek teismui gavus ieškinį dėl ginčo, dėl kurio sudarytas arbitražinis susitarimas (t. y. teismui ieškinio priėmimo stadijoje sprendžiant dėl savo jurisdikcijos), tiek sprendžiant užsienio arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą, teismo atliekamas teisinis vertinimas pradedamas nuo prezumpcijos, jog, atitinkamai, arbitražinis susitarimas yra galiojantis, o arbitražo sprendimas – vykdytinas. Minėtos prezumpcijos, kaip minėta, gali būti paneigiamos 1958 m. Niujorko konvencijoje įtvirtintais pagrindais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-458-701/2015).

28. Pareigą gerbti arbitražo sprendimus atspindi ir arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti procedūros esmė. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad užsienio valstybių arbitražų sprendimų pripažinimo procedūra reiškia tik konkrečių 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnyje įtvirtintų nepripažinimo pagrindų buvimo ar nebuvimo patikrinimą. Todėl sprendžiant dėl užsienio arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti negali būti tikrinamas jo teisėtumas ir pagrįstumas (CPK 810 straipsnio 4 dalis, 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-443/2008; 2011 m. liepos 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-323/2011; 2015 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-483-421/2015; kt.).
29. Pagrindai, kuriems egzistuojant galima nepripažinti užsienio arbitražo sprendimo, minėta, yra įtvirtinti 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnyje. 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalyje įtvirtintus nepripažinimo pagrindus sudarančios aplinkybės galėtų pažeisti ne tik privačius arbitražo bylos šalių, bet ir viešuosius interesus, todėl jie arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą sprendžiančio teismo visuomet vertinami *ex officio* (pagal pareigas), t. y. visais atvejais, nepriklausomai, ar šalis, prieš kurią nukreiptas užsienio arbitražo sprendimas, jais remiasi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. liepos 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-323/2011; 2014 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje Nr. 3K-3-363/2014; kt.).

Dėl užsienio arbitražo teismo sprendimo nepripažinimo 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punkte nurodytu pagrindu

30. 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta galimybė atsisakyti pripažinti ir vykdyti užsienio arbitražo sprendimą, jei tos šalies, kurios prašoma jį pripažinti ir vykdyti, kompetentinga valdžios institucija pripažįsta, kad to sprendimo pripažinimas ir vykdymas prieštarauja šios šalies viešajai tvarkai.
31. Kasacinio teismo nuosekliai formuojamoje praktikoje išaiškinta, kad sąvoka „viešoji tvarka“ tarptautinio arbitražo doktrinoje ir praktikoje aiškinama kaip tarptautinė viešoji tvarka, apimanti fundamentalius sąžiningo proceso principus, taip pat imperatyviasias teisės normas, įtvirtinančias pagrindinius ir visuotinai pripažintus teisės principus (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. lapkričio 17 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-612/2004; 2006 m. kovo 7 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-179/2006; kt.). Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad ne bet koks prieštaravimas imperatyviosioms Lietuvos Respublikos teisės normoms gali būti laikomas pakankamu pagrindu atsisakyti pripažinti ir leisti vykdyti užsienio arbitražo sprendimą. Viešosios tvarkos pažeidimu gali būti pripažįstami atvejai, kai nustatoma, kad užsienio arbitražo sprendimo pripažinimas ir vykdymas prieštarautų Lietuvos Respublikos Konstitucijos įtvirtintiems pagrindiniams teisės principams ir moralės normoms, pripažįstamiems tarptautiniu mastu, taip pat kai arbitražo sprendimas ar arbitražinis susitarimas išgautas prievarta, apgaule ar grasinimu ir kt. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-443/2008; 2015 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-483-421/2015; kt.). Atitikties viešajai tvarkai vertinimo kriterijaus ribos formuluojamos siaurai ne tik kasacinio teismo, bet ir užsienio valstybių aukščiausiųjų teismų praktikoje. Prieštaraujančiais viešajai tvarkai gali būti laikomi tik tokie arbitražo teismo sprendimai, kurie pažeidžia fundamentalius ir aiškius teisingumo ir sąžiningumo principus, pagrindines moralės normas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-458-701/2015).
32. Lietuvos apeliacinis teismas nagrinėjamoje byloje pripažino, kad pareiškėjas praleido CPK 606 straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą vykdomajam dokumentui pateikti vykdyti, dėl to sprendė, kad minėto termino

praleidimas sudaro pagrindą konstatuoti arbitražo teismo sprendimo prieštaravimą viešajai tvarkai Lietuvos Respublikoje. Teisėjų kolegija tokius teismo argumentus pripažįsta teisiškai nepagrįstais. CPK 606 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą 5 metų terminą vykdomajam dokumentui pateikti vykdyti nėra pagrindo vertinti kaip fundamentalų sąžiningo proceso principą ar imperatyviąją teisės normą, įtvirtinančią pagrindinius ir visuotinai pripažintus teisės principus, nes šis terminas nėra naikinamasis, pagal CPK 608 straipsnį jis gali būti atnaujinamas, be to, tik pripažintas užsienio arbitražo teismo sprendimas įgyja *res judicata* galią Lietuvos Respublikoje (CPK 809 straipsnio 1 dalis, 813 straipsnio 4 dalis). Todėl teisėjų kolegija sprendžia, kad nėra teisinio pagrindo atsisakyti pripažinti ir leisti vykdyti Stokholmo arbitražo teismo 2006 m. gegužės 31 d. sprendimą viešosios tvarkos išlygos pagrindu, vadovaujantis CPK 606 straipsnio 2 dalimi.

Dėl CPK 606 straipsnio 2 dalyje nustatyto termino įtakos užsienio valstybės teismo ar arbitražo teismo sprendimo pripažinimui ir vykdymui Lietuvoje

33. Pagal CPK 584 straipsnio 1 dalies 5 punktą, užsienio teismų ir arbitražų sprendimai yra priskiriami prie vykdytinų pagal CPK VI dalyje išdėstytas taisykles dokumentų tarptautinių sutarčių ir įstatymų numatytais atvejais. Teismo ir arbitražo sprendimų pagrindu išduoti vykdomieji raštai yra vykdomieji dokumentai (CPK 587 straipsnio 1 punktas). Vykdomasis dokumentas yra vykdymo veiksmų atlikimo pagrindas (CPK 586 straipsnio 1 dalis).
34. Užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo sąlygas nustato 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo ir Komercinio arbitražo įstatymas (CPK 810 straipsnio 6 dalis). CPK 809 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad užsienio teismų (arbitražų) sprendimai Lietuvos Respublikos teritorijoje gali būti vykdomi tik po to, kai juos pripažįsta Lietuvos apeliacinis teismas, kaip valstybės įgaliota institucija pripažinti sprendimą.
35. Pagal CPK 814 straipsnio 1 dalį užsienio teismų (arbitražų) sprendimai gali būti vykdomi, jeigu: 1) sprendimas gali būti vykdomas valstybėje, kurios teismai jį priėmė, 2) jie yra pripažinti CPK VII dalies LIX skyriaus ketvirtajame skirsnyje nustatyta tvarka. CPK 814 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad pripažinti užsienio arbitražo sprendimai yra vykdomieji dokumentai ir vykdomi pagal CPK VI dalies taisykles.
36. Iš aptartų normų sisteminės analizės darytina išvada, kad nors užsienio teismo (arbitražo) sprendimas yra vykdytinas dokumentas, tačiau kol jis nėra CPK, o užsienio arbitražo teismo sprendimo atveju taip pat Komercinio arbitražo įstatymo ir 1958 m. Niujorko konvencijos nustatyta tvarka pripažintas Lietuvos Respublikoje, jo priverstinis vykdymas nėra galimas Lietuvoje (CPK 809 straipsnio 1 dalis). Toks dokumentas neturi vykdomojo dokumento teisinio statuso ir jam netaikomos CPK VI dalies taisyklės. Būtent užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimas Lietuvoje išplečia jo galią į Lietuvą, o kol jis nėra pripažintas, Lietuvoje jis materialijų teisinių padarinių nesukelia (išskyrus pačioms bylos šalims).
37. Užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimas ir leidimas vykdyti reiškia tai, kad jo galia išplečiama iš kilmės valstybės į pripažįstančiąją valstybę, kurioje jis įgyja *res judicata* ir prejudicinę galią. Sprendimas, kuris yra pripažįstamas ir leidžiamas vykdyti, pripažinusioje valstybėje tampa vykdytinas, t. y. turi būti vykdomas vykdymo vietos valstybės teisės aktuose nustatyta tvarka – tokiais pačiais sąlygomis kaip vykdomas valstybėje priimtas teismo procesinis sprendimas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-95-695/2016 20 punktą).
38. CPK 646 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, vykdytinam sprendimui įsiteisėjus, ieškovui pagal rašytinį pareiškimą pirmosios instancijos teismas išduoda vykdomąjį raštą. Vykdomieji raštai pagal teismo sprendimus gali būti pateikti vykdyti per 5 metus nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo. Taigi, tik pripažinus nustatyta tvarka užsienio teismo (arbitražo) sprendimą Lietuvos Respublikoje, jam pradedamos taikyti CPK VI dalies nuostatos, tarp jų ir CPK 606 straipsnio 2 dalies nuostata dėl vykdomojo rašto pateikimo vykdyti.
39. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais ir vadovaudamasi CPK 361 straipsnio 4 dalies 2 punktu, formuluoja tokią teisės aiškinimo taisyklę: *CPK 606 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti terminas užsienio teismo (arbitražo) sprendimams vykdyti pradedamas*

skaičiuoti nuo kompetentingo Lietuvos Respublikos nacionalinio teismo procesinio sprendimo, kuriuo pripažįstamas užsienio teismo (arbitražo) sprendimas, įsiteisėjimo, kaip tai reglamentuota CPK 811¹ straipsnyje.

40. Taigi, bylą nagrinėjęs teismas nepagrįstai taikė CPK 606 straipsnio 2 dalyje nurodytą terminą ir pripažino, kad pareiškėjas praleido pastarojoje normoje nurodytą 5 metų terminą vykdomajam dokumentui pateikti vykdyti.
41. Teisėjų kolegija pažymi, kad užsienio valstybėje priimto teismo (arbitražo) sprendimo vykdymo senatis ir senatis kreiptis į teismą, siekiant inicijuoti arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti procesą, yra skirtingi dalykai. Lietuvoje galiojantys įstatymai tiesiogiai nenustato termino, per kurį gali būti kreipiamasi į kompetentingą Lietuvos Respublikos nacionalinį teismą dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo, tačiau dėl šios nutarties 36–39 punktuose nurodytų motyvų CPK 606 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta norma negali būti vertinama kaip nustatanti terminą, per kurį turi būti kreipiamasi į Lietuvos apeliacinį teismą dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje.

Dėl užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimą Lietuvos Respublikoje reglamentuojančių teisės normų aiškinimo ir taikymo

42. Užsienio valstybių teismo sprendimų pripažinimą ir leidimą vykdyti Lietuvos Respublikoje įtvirtina Europos Sąjungos reglamentai, tarptautinės sutartys ir Lietuvos Respublikos nacionalinė teisė.
43. Nagrinėjamoje byloje Jungtinių Amerikos Valstijų teismo sprendimu, dėl kurio pripažinimo ir leidimo vykdyti vyksta ginčas, iš esmės buvo išspręsti du klausimai – arbitražo teismo sprendimo pripažinimo JAV klausimas ir palūkanų po arbitražo sprendimo priteisimo klausimas.
44. Teisėjų kolegija pažymi, kad galioja bendrasis tarptautinės privatinės teisės principas *exequatur sur exequatur ne vaut*, kuris reiškia, kad teismo sprendimas, kuriuo atitinkamoje valstybėje pripažįstamas ar nepripažįstamas teismo sprendimas, pats nėra pripažinimo kitoje užsienio valstybėje objektas. Taip yra todėl, kad, pirma, pripažintas (ir leistas vykdyti) teismo sprendimas jį pripažinusioje valstybėje negali sukelti kitokių teisinių pasekmių, nei jis sukelia jo kilmės valstybėje. Antra, teismo sprendimu, kuriuo pripažįstamas (ir leidžiamas vykdyti) užsienio valstybėje priimtas teismo sprendimas, į pripažįstančiąją valstybę išplečiama pripažįstamo procesinio sprendimo teisinė galia.
45. Taigi, pripažinęs Lietuvos Respublikoje užsienio valstybės teismo sprendimą dėl teismo ar arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti toje užsienio valstybėje, Lietuvos Respublikos teismas iš esmės pripažintų tik tai, kad užsienio valstybės teismas pripažino ir leido vykdyti atitinkamą teismo ar arbitražo sprendimą savo valstybėje. Todėl tokio sprendimo dėl pripažinimo pripažinimas nėra galimas. Dėl šios priežasties teisėjų kolegija sutinka su bylą nagrinėjusio teismo išvada dėl nebuvimo pagrindo pripažinti JAV Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimo dalį dėl Stokholmo arbitražo teismo 2006 m. gegužės 31 d. sprendimo pripažinimo JAV, nes JAV Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimas dėl šios dalies negali būti pripažinimo ir leidimo vykdyti objektas.
46. Tačiau teismas vienu procesiniu sprendimu gali išspręsti kelis klausimus, dėl ko gali susiklostyti situacijos, kai dalis vieno užsienio valstybės teismo procesinio sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti tikslais pateks į vieno teisės akto taikymo sritį, kita – į kito teisės akto taikymo sritį. Taip pat galimos situacijos, kai dalis užsienio valstybės teismo sprendimo gali būti pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje objektas, o dalis – savaime negali būti.
47. Tokiais atvejais pripažinimo ir leidimo vykdyti klausimą nagrinėjantis teismas kiekvieną užsienio valstybės teismo procesinio sprendimo dalį, kuria išspręsta dėl skirtingo reikalavimo, pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje tikslais vertina atskirai. Nustatęs, kad dalis užsienio valstybės teismo sprendimo negali būti pripažinimo objektas, teismas taiko CPK 812 straipsnio 2 dalį.

48. Tais atvejais, kai prašoma pripažinti ir leisti vykdyti ne Europos Sąjungos valstybėje narėje priimtą teismo sprendimą ir tarp teismo sprendimo kilmės valstybės bei Lietuvos Respublikos nėra sudaryta arba nėra konkrečiai bylai taikytinų tarptautinių dvišalių arba daugiašalių sutarčių, teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti procedūra atliekama pagal CPK įtvirtintas taisykles (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-95-695/2016 21 punktą).
49. Lietuva ir JAV nėra sudariusios tarptautinės sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse bylose, todėl JAV teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti klausimai turi būti nagrinėjami vadovaujantis CPK 809–815 straipsnių normomis.
50. CPK 813 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad užsienio valstybėje priimtas teismo sprendimas (įskaitant taikos teisėjo priimtus sprendimus) gali būti vykdomas Lietuvos Respublikoje, jeigu: 1) sprendimas gali būti vykdomas valstybėje, kurios teismai jį priėmė; 2) jis yra pripažintas šio CPK VII dalies LIX skyriaus ketvirtajame skirsnyje nustatyta tvarka. Užsienio teismo sprendimų atsisakymo pripažinti pagrindai tuomet, kai nėra sudarytos tarptautinės sutarties, nurodyti CPK 810 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią atsisakoma pripažinti užsienio teismo sprendimą, jeigu: 1) sprendimas nėra įsiteisėjęs pagal tos valstybės, kurioje jis yra priimtas, įstatymus; 2) pagal Lietuvos Respublikos teisę ar tarptautinės sutarties nuostatas byla priskirtina išimtinai Lietuvos Respublikos ar trečiosios valstybės teismų kompetencijai; 3) šaliai, kuri nedalyvavo nagrinėjant bylą, nebuvo tinkamai pranešta apie civilinės bylos iškėlimą bei proceso metu nebuvo sudarytos procesinės gynybos galimybės, o tais atvejais, kai ji buvo neveiksni tam tikroje srityje ar jos veiksnumas tam tikroje srityje buvo apribotas, – tinkamo atstovavimo galimybės; 4) užsienio teismo sprendimas, kurio pripažinimo yra prašoma, nėra suderinamas su Lietuvos Respublikos teismo sprendimu, priimtu byloje tarp tų pačių šalių; 5) sprendimas prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintai viešajai tvarkai; 6) užsienio valstybės teismas priimdamas sprendimą išsprendė klausimus dėl Lietuvos Respublikos piliečio veiksnumo ar teismo, atstovavimo pagal įstatymą, šeiminių turtinių ar paveldėjimo teisinių santykių ir tai prieštarauja Lietuvos Respublikos tarptautinei privatinei teisei, išskyrus atvejus, kai Lietuvos teismai byloje būtų priėmę tokį patį sprendimą. Sprendžiant klausimą dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo, negali būti tikrinamas šio sprendimo teisėtumas ir pagrįstumas (CPK 810 straipsnio 4 dalis).
51. Kasacinio teismo praktikoje pabrėžta, kad, pripažįstant teismo ar arbitražo sprendimą, nėra tikrinamas tokio sprendimo teisėtumas ir pagrįstumas, o tik patikrinama, ar nėra teismo sprendimo nepripažinimo pagrindų. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad užsienio teismo sprendimo pripažinimo procedūra – tai patikrinimas, ar nėra sprendimo nepripažinimo pagrindų, sprendžiant šį klausimą, negali būti iš naujo nustatomi bylos faktai bei tikrinama, ar užsienio valstybės teismo sprendimas yra teisėtas ir pagrįstas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje Nr. 3K-3-375/2009; 2012 m. gegužės 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-278/2012).
52. Nagrinėjamoje byloje JAV Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimu, be kita ko, pareiškėjui iš suinteresuoto asmens buvo priteistos palūkanos, toks teismo sprendimas sukūrė šalims teises ir pareigas, todėl gali būti pripažinimo Lietuvos Respublikoje objektas. Teisėjų kolegija pažymi, kad suinteresuotas asmuo neįrodinėjo, o bylą nagrinėjęs teismas nenustatė CPK 810 straipsnio 1 dalyje nurodytų pagrindų atsisakyti pripažinti JAV Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimą. Dėl CPK 810 straipsnio 1 dalies 5 punkte nurodyto užsienio teismo sprendimo nepripažinimo pagrindo teisėjų kolegija pasisakė šios nutarties 32 ir 39 punktuose. JAV Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2014 m. sausio 21 sprendimas patvirtina, kad JAV Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimas šiuo metu yra vykdytinas. Dėl nurodytų motyvų bylą nagrinėjęs teismas, nesant teisinio pagrindo, nepagrįstai atsisakė pripažinti ir leisti vykdyti JAV Šiaurės Ilinojaus apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimo dalį dėl 88 777,97 JAV dolerio išankstinių palūkanų priteisimo.

53. Remdamasi išdėstytais argumentais teisėjų kolegija konstatuoja, kad nėra teisinio pagrindo nepripažinti Lietuvos Respublikoje Stokholmo arbitražo 2006 m. gegužės 31 d. sprendimo 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punkto pagrindu, o JAV Iliojaus valstijos Šiaurės apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimo dalį dėl palūkanų priteisimo – CPK 810 straipsnyje nurodytais pagrindais. Bylą nagrinėjęs teismas netinkamai aiškino ir taikė 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punkto normą, CPK 606 straipsnio 2 dalį ir 810 straipsnį, dėl to nepagrįstai atmetė pareiškėjo prašymą. Dėl šios priežasties Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. gruodžio 15 d. nutartis naikintina ir priimtina nauja nutartis – pareiškėjo prašymas tenkinamas iš dalies, pripažįstant ir leidžiant vykdyti Lietuvos Respublikoje Stokholmo arbitražo 2006 m. gegužės 31 d. sprendimą, taip pat JAV Iliojaus valstijos Šiaurės apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimo dalį dėl 88 777,97 JAV dolerio išankstinių palūkanų priteisimo.
54. Iš kasacinio skundo turinio matyti, kad pareiškėjas taip pat pareiškė prašymą iš suinteresuoto asmens priteisti palūkanas už laikotarpį nuo 2006 m. birželio 1 d. iki arbitražo teismo sprendimo įvykdymo. Stokholmo arbitražo teismo 2006 m. gegužės 31 d. sprendimu nuspręsta (sprendimo 7 dalies 7.6 punktas), kad pareiškėjas turi teisę reikalauti palūkanų už laikotarpį po šio sprendimo priėmimo pagal taikytinas taisykles. Nors Stokholmo arbitražo teismo sprendime ir pripažinta pareiškėjo teisė į procesines palūkanas, nėra nurodomas tokių palūkanų dydis. Pagal ginčo šalių sudarytą sutartį, kaip yra konstatuota arbitražo teismo sprendime, ginčui taikytina JAV Viskonsino valstijos teisė, todėl, sprendžiant dėl suinteresuoto asmens mokėtinų pareiškėjui palūkanų dydžio, turi būti vadovaujama JAV Viskonsino valstijos teise. Teismas, nagrinėdamas pareiškėjo prašymą dėl Stokholmo arbitražo teismo ir JAV Iliojaus valstijos Šiaurės apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje ir atmesdamas šį prašymą, netyrė ir nevertino įrodymų dėl mokėtinų palūkanų dydžio, o tam būtina ištirti JAV Viskonsino valstijos teisės turinį šiuo klausimu. Nagrinėjamu atveju užsienio teisės turinys yra fakto klausimas, kurio kasacinis teismas nenustato (CPK 353 straipsnio 1 dalis), todėl Lietuvos apeliaciniam teismui perduotinas iš naujo nagrinėti klausimas dėl pareiškėjui iš suinteresuoto asmens priteistinių procesinių palūkanų dydžio nustatymo.
55. Kiti pareiškėjo kasacinio skundo argumentai, atsižvelgiant į pirmiau teisėjų kolegijos pateiktus išaiškinimus ir motyvus, neturi teisinės reikšmės teisiniam bylos rezultatui, taip pat vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako. Suinteresuoto asmens atsiliepimo į kasacinį skundą argumentai dėl ginčo šalių elgesio po arbitražo teismo sprendimo priėmimo yra faktinio pobūdžio argumentai, neturintys reikšmės, sprendžiant dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti, kadangi nepatenka į 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnio ar CPK 810 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus pagrindus atsisakyti pripažinti ir leisti vykdyti užsienio teismo (arbitražo) sprendimus. Faktinės aplinkybės dėl suinteresuoto asmens skolos dydžio pareiškėjui pagal Stokholmo arbitražo teismo sprendimą nėra nagrinėjamos bylos dalykas, todėl jos nesudaro kliūčių pripažinti arbitražo teismo sprendimą. Minėtos aplinkybės spręstinos pripažintinų arbitražo ir teismo sprendimų vykdymo procese.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

56. Kasaciniame teisme nepatirta išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu. Kitų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas paliktinas spręsti apeliacinės instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 ir 5 punktais, 362 straipsniu,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 15 d. nutartį panaikinti ir priimti naują nutartį. Pareiškėjo prašymą tenkinti iš dalies.

Pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Stokholmo arbitražo 2006 m. gegužės 31 d. sprendimą byloje „Suraleb, INC.“ prieš atvirąją akcinę bendrovę Minsko traktorių gamyklą bei Jungtinių Amerikos Valstijų Ilinojaus valstijos Šiaurės apygardos Rytų apylinkės apygardos teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimo byloje „Suraleb, INC.“ prieš atvirąją akcinę bendrovę Minsko traktorių gamyklą dalį dėl 88 777,97 JAV dolerio išankstinių palūkanų priteisimo.

Bylos dalį pagal pareiškėjo „Suraleb, INC.“ reikalavimą dėl 8,25 procento dydžio palūkanų priteisimo nuo 1 683 629,89 Eur sumos už laikotarpį nuo 2006 m. birželio 1 d. iki arbitražo teismo sprendimo įvykdymo perduoti iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Sigitas Gurevičius

Janina Januškienė

Andžej Maciejewski
